

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxe de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

In școală.

Modestul subscris totdeauna am fericirea deosebită să știu, că micuții școlari unde țin cu studiul literilor. Explicarea faptului e simplă. De câte-ori ies micii năvălitori asupra științei și artei omenesti din școală și nu-i mai ajunge ochii domnului învățator atât de sever, se opresc la poarta mea, care se vede că le convine foarte mult și apoi se începe o întrecere grozavă. Rând pe rând răsar din buzunare, creioane și crete și apoi vre-o zece cinsprezece mânuțe gingașe se apucă și aștern pe poartă litere de diferite forme și mărimi. O sumedenie de b-uri ori c-uri, care de care mai țanțos, acopăr încetul cu încetul suprafața răbdătoare a porții. Plăcerea aceasta nevinovată de obicei atâta ține până când nu-i simte pe micuți un cățel, dornic de joc și el, care apoi cu un puternic „ham“ la poartă îi spărie și îi împrăștie în toate laturile. Exercițiile acestea scripturistice, cari mai zilnic se repetază, î-mi produc o poftă irezistibilă de a merge la școală ca să văd că micii mei oaspeți cum se introduc în meșteșugul scrisului. Sunt atât de curios să știu că ce se ascunde în fiește care copil. Iată în banca primă la locul al treilea șede un băiat frumosel cu privirea atât de simpatică. „Acesta sigur că e un băiat foarte inteligent“ zic eu, iără învățatorul, un eminent pedagog, î-mi răspunde. „Te înșeli, e unul dintre cei mai slabi elevi.“ În banca a treia la capăt șede un băiețel mărunț cu o mutră neregulată și adurmită. Na! zic eu cred că acesta e leneșul și tâmpitul școlii însă spre cea mai mare a mea mirare domnul învățator î-mi comunică vesel că adurmitul și urâtul acesta de Ioan e eminentul școlii, care are și defectul că e sărac rece. E izbitor faptul că natura de multeori supt ce mutre ne-simpatice ascunde talentele și însușirile nobile. În câte cazuri nu s'a ridicat din cele mai sărmene și neglijate bordeie cele mai strălucite minți și mai nobile inimi. Pentruce a dat natura marelui filosof Socrate o înfățișare urâtă și pentruce dăruiește atâtea capete seci și inimi ordinare cu'n extern foarte plăcut, e un secret interesant. Face natura lucrul acesta din bunătate, ca și oamenii ordinari să aibă un mijloc de înaintare ori î-și

bate joc de ei acordându-le un exterior plăcut atât de nepotrivit cu urătenia internului e o întrebare cu care lasă să-și bată capul filosofii. De câte-ori nu te îndignezi că pentruce a așezat natura chiar pe capul celor mai talentați și mai distinși fii ai oamenilor, atot puterica *sărăcie* care îi împedecă să se ridice la locurile ce le-ar compete. În școală privind și ascultând copilașii, și-se umple mai degrabă inima de durere. Sărăcia, nepriceperea și indolența mediului de câte-ori nu cauzează pierderea celor mai bune forțe intelectuale și morale. Câți copilași de talent și caracter din cari ar răsări cei mai buni învățatori, preoți, medici, advocați etc. sunt siliți de împrejurări nefericite să rămână la coarnele plugului. De câte-ori nu întâlnești în viață oameni acărora suflete nu se potrivesc de loc cu profesiunea ce o exercită vrând nevrând.

Intr-o bună zi mă trezesc cu'n țaran că intră la mine cu niște coale mari de hârtie sub-suoră. După puțină vorbă î-mi destăinuiește omul meu că iel de mulți ani de zile cetește diferite ziare și fieștecare cuvânt care nu la înțeles la notat aici pe hârtiile acestea și acum ar fi foarte bucurat, dacă î-le-aș explica. Incetul cu incetul aflu că țaranul acesta e comoară scumpă de povestiri cântece și snoave și din când în când cioplește și câte-o epigramă cu care ustură pe vecinii lui dușmănoși. Și omul acesta care dacă avea fericirea să studieze ajungea poate un distins literat, ară și sapă în rând cu alții cari de altă treabă nu ar fi buni.

Alt caz. Din întâmplare ajung în o casă țărănească ai cărei pereți sunt plini cu diferite desemnuri, măiestrul a lucrat așa de bine încât îi recunosc pe toți din diferitele tablouri. Figuri serioase și comice mă privesc din mulțimea tablourilor ce atârna pe pereți. Plin de mirare întreb pe stăpâna casei că cine e autorul acestor chipuri frumoase și dansa î-mi răspunde cumva rușinată că „comediile“ aceștia le face în oarele de odihnă feciorul lor mai mic. Iată cum rămâne în umbră poate un pictor de talent. Cine petrece multă vreme în școală î-și poate câștiga idei te-meinice asupra tragediei vieții omenesti. Uite aici în clasa din urmă a școlii populare șed

vre-o câțiva băieți așa de inteligent încât ești aproape sigur că dacă ar continua școala mai departe ar eși din ei oameni de frunte, dar durere, părinții lor sunt sărmani încât nu le dă mâna să-și ție copii la școale mai înalte și așa dâșii vor fi siliți să îmbrățișeze o ocupațiune nepotrivită cu darurile frumoasă ce le-au primit dela bunul D-zeu.

Dară ori cât ar fi viața aceasta de grea totuși bunul D-zeu s'a îngrijit ca talentul și nobleța inimii în orice împrejurări de trai s'ar afla, să-se valideze. Despre aur se spune că macar de ar zăcea sute de ani pe fundul mării, culoarea și frumseța nu și-o perde, e destul să-l rădici la suprafață ca să te poți delecta iarăși în strălucirea lui. Așa stă lucrul și cu inteligența și cu caracterul, în orice strat social vor avea soarta să trăiască binefacerile lor să vor simți în tot locul. Ce stranie ar fi viață dacă fieștecărui *om de talent și cracter* i'ar reuși să străbată în sus, cum ar fi de pustii și goale straturile de jos ale omeniei. Dacă fiecare om înzestrat, cu simț poetic ar avea fericirea să se cultive mai departe și s'ar rupe din popor cine ar mai cultiva frumoasa poezie populară. Cine ar mai produce acele cântece populare fascinătoare prin forma și fondul lor?! Cine formează sorginta povestirilor, snoavelor și poeziilor neîntrecut de frumoase din popor dacă nu oamenii de talent rămași la casele strămoșești. Din cine s'ar recruta acei puțini bărbați și acelea puține femei cari prin munca și purtarea lor cumsecade servesc de model mulțimei dacă nu din ființele distinse rămase pe jos în lupta vieții. Bunul D'zeu a sămănat și burueni și flori preste tot lucrul. El a voit că fieștecare regiune să-și aibe frumseța sa deosebită.

De câte-ori „sufletele alese“ rămase în pătura de jos nu sunt mai fericite decât dacă s'ar fi rădicat în sus pe scara socială. Ce trai simplu și tihnit duc, netulburat de dorință și ambiți deșerte. Bunul D-zeu când a isprăvit cu facerea lumii a zis că *toate sunt bune*, dar omul săracul numai cu greu ajunge să înțeleagă rostul lumii acesteia. Pentru aceasta fericit privesc pe drăgălașii scriitori pe poartă și caut să ghicesc în care zace poetul și poznașul din popor, viitorul preot ori învățător fieștecare dupăcum ia rânduit Domnul Savaot de acărui mărire este plin ceriul și pământul.

Simplicius.

Părerii despre preoțimea noastră.

De: Dr. Gh. Comșa.

Rev. „Magyar Társadalomtudományi Szemle“, — redactată de profesori universitari, — încă în anul 1914 în numărul din Iunie publică un articol mai lung despre viața socială a satelor românești, în cadrele unui studiu despre viața satelor ungare în genere. E necesar să cunoaștem părerile străine privitoare la viața noastră și de aceea voi espune în liniamente mai principale conținutul aceluia articol, dar mai ales voi preferi acele părți ale lui, cari se referă la viața noastră religioasă, în special la preoțimea noastră.

Autorul articolului e de părerea, că noi nu avem instituțiuni sociale tradiționale, pentrucă ele ar fi de o proveniență mai ulterioară, înfiptă cu rădăcinele sale în instituțiile patriei noastre Ungaria

Caracterizând firea noastră, ne prezintă ca oameni, cari ne purtăm cu neîncredere față de mediul nostru, ca oameni de o supunere dubie. Scoate la iveală solidaritatea noastră, alipirea cătră limbă și religione, moralitatea familiară, religiozitatea superstițioasă, cisntirea celor mai sus puși și bunătatea inimii.

Autorul prezintă ca cel mai mare rău al poporului nostru din Ungaria lipsa de cultură, carea îl pune în rând cu sclavii. Astfel poporul acesta e sclavul tuturor acelor, cari i-au cucerit încrederea, adecă mai ales al preoților. Condâcătorii sufletesți au țesut viața individuală și socială a poporului cu firele credinței superstițioase, dar cu nici un preț nu lasă, ca prin cultură să se înlătore credințele deșerte. Și dupăce autorul înșiră venitele ce le are preoțimea noastră pe urma serviciilor strict bisericesti, — venite pe care le arată foarte exagerat, mai ales fiindcă generalizează, — nu se fiește a enumăra venitele, cari ar proveni din ocupația preoțimii noastre cu mântuirea credincioșilor de duhurile necurate, de draci și de oameni răi. Amintește de anumite cetiri, de alungarea dracilor de afurisenie și prorociri, ca ocupații ale preoțimii în această privință.

Pentruca să dea și mai mare putere spuselor sale, citează un articol din „Gazeta Trasilvaniei“ (Nr 50 din 1911) despre prăvilari și constată cu regret, că acel articol în biserica noastră n'a aflat ecou.

O astfel de stare, după autor, e rușinoasă și vrednică de milă. „Trebue să ne rușinăm“, — zice autorul, — „că o parte destul de considerabilă a compatrioților nostri încă și în zilele noastre poate să trăiască în așa întunec sufletesc și trebue să compătımim pe acești oameni nenorociți, că conducătorii lor fără de suflet i-au

știut în așa măsură despoia de orice putință independentă de cugetare și acțiune" (pag. 426).

Acesta ar fi deci motivul, că viața socială a satelor românești e așa de unitară, pentru că preotul singur cărmuiește viața credincioșilor chiar și în cele administrative. De exemplu amintește de practicarea afuriseniei, carea e un amestec în competența forurilor administrative și judiciare. În privința aceasta citează din scrierea: „Alsó-fehér vérmegeye oláh népe" a lui Moldován Gergely.

Autorul, ca să arate și mai bine plenitudinea puterii și abuzurile preoțimii noastre mai citează și din seria de articoli scrisă în „Telegraful Român" (1911) de preotul Ioan Podea în legătură cu români din America.

De încheiere spune apoi, că stările acestea se reduc în mare parte la lipsa de cultură a preoțimii noastre. (pag. 431.)

Tabloul acesta e cât se poate de trist și ar fi și mai dureros dacă am fi convinși, că el reoglindește fidel viața noastră religioasă și rolul de conducător al preoțimii noastre. Știm însă, — recunoașterea scăderilor e o virtute, — că astfel de cazuri sunt sporadice și că autorul prea trece în generalizări, dar mai ales știm și aceea, că preoțimea noastră nu lucrează la alimentarea întunerecului, ci a luminei în popor. Dar suntem datori să recunoaștem, că puținele cazuri de abuz ale unor preoți sunt în măsură de a trezi în compatrioții nostri impresia, că preoțimea noastră nu e la culmea chlemării sale. E trist, dar convingerile greșite despre noi, se formează tot din vina noastră, că nu suntem cu destulă atențiune față de acei preoți, cari numai usurpează aceasta numire frumoasă și totuși ei funcționează mai departe ca preoți.

Puțini oameni inconștii compromis o tagmă întregă, carea apoi dacă apără limba și credința credincioșilor săi, e acuzată că oprește pe aceștia de a ajunge la lumină și cultură. Iar răul acesta în zile grele e și mai amenințător pentru preoțime. Căci în zile grele e și mai mare neîncrederea față de o tagmă despre care s'au format păreri așa de false dar periculoase.

Preoțimea noastră a știut în decursul acestui crâncen războiu să-și facă datorința nu numai în cele strict religioase, ci și în cele patriotice. Voinicia și patriotismul fără păreche al soldatului român oastea monarhiei noastre falnice, în mare parte e un eflux al cuvintelor pe cari le-au adresat preoții nostri poporenilor cari au plecat la oaste.

Faptul acesta trebuie să fie recunoscut și de opinia publică. Spre scopul acesta trebuie

făcută inițiativa. Răușita acesteia va schimba păreri greșite despre preoțimea noastră.

Iar ca schimbarea să fie deplină mai avem lipsă de ceva. Suntem datori să pedepsim aspru pe ceia-ce fac abuz cu cele sfinte. Să fim corecți și severi în îndeplinirea datorințelor oficiale, dar să fim riguroși și să aplicăm strictetea legii față de orice act, care ar fi apt să ne compromită tagma, căci răul care purcede din întrelăsare ne va condamna să purtăm urmările nefavorabile ale păreri greșite, cari să formează despre noi. Înzadar vom încerca să combatem astfel de articoli prin răspunsuri în ziare și reviste, pentru că autorul articolului Dl Barabás Endre, nu va înceta să aibă aceeași părere despre noi, împreună cu opinia publică, pe carea o informează, până ce nu vor înceta orice manifestări desastroase în activitatea preoțimii noastre.

Faptele noastre deci pot forma adevăratul răspuns și astfel să cuvine, ca prin fapte să răspundem. Cei chemați deci, să vadă de faptele fiecăruia dintre noi!

„Deci fi-ți milostivi precum și părintele vostru milostiv este" (Luca c. 6 v. 26).

(Predică ocazională).

Iubiții mei credincioși!

De câte ori am pășit pe amvon, cerând ajutorul lui D-zeu ca să vă pot vesti și sădi în inimă adevărurile vecinice ale sf-tei evanghelii, totdeauna m'am trudit să vă arăt voauă frumoasă și părțile bucuroasă ale vieții pământeste. Deastădată însă fie-mi îngăduit, ca cu aceeași intențiune bună, să vă vorbesc și despre nenorocirile și părțile triste ale acesteia. Viața aceasta pământescă se poate foarte bine asemăna cu o pădure mare. Ce verde și frumoasă e pădurea din depărtare, dară când întri în ia vezi că mulți pomi sunt uscați, alții până ieri virulenți și mândri sunt răsturnați la pământ de un vifor mare, venit fără de veste, iarăși alții chiar când întri tu în pădure sunt pe cale de a cădea la pământ sub izbitorile săcurilor. Așa ni-se poate părea fericită și liniștită viața oamenilor din cutare oraș ori sat, văzându-l din depărtare. Dar după ce vom intra întrun oraș ori sat și ne vom interesa mai deaproape de soarta oamenilor de acolo, vom afla că pe lângă oameni fericiți sunt o seamă mare de aceia, cari cu chin și cu vai își duc traiul de pe o zi pe alta. Vom afla că sunt mulți copii orfani, de acărora locuință îmbrăcăminte și pâinea de toate zilele nu are cine a se îngriji. Vom afla că sunt

mulți oameni bătrâni și neputincioși lipsiți de cele mai elementare trebuințe ale vieții. Și iubiții mei credincioși cu cât ne vom interesa mai mult de soarta deaproapelui nostru cu atât vor crește mai mari proporțiile sărăciei și ale dureri pe pământ. Tot mai multe figuri de oameni sărmani și nefericiți vor trece pe dinaintea ochilor noștri sufletesti. Cu cât vom studia mai adânc viața pământească din toate punctele de vedere cu atât vom dobândi mai adâncă convingere despre faptul că ce mare este ceata acelor ființe omenești cari nu se mai pot susține din puterile lor ci sunt avizați la *mila noastră*. Dară veți zice mulți dintre voi, pentruce nu *lucrează* și *păstrează* fiștecare ca să nu ajungă la treapta cerșitoriei. Pentruce nu se folosește fiecare om în mod cuminte de puterile trupesti și sufletesti date de D-zeu și apoi nu ar ajunge la adânci bătrânețe în sarcina altora. Iubiții mei credincioși! Judecățile voastre asupra săracilor și nefericiților pot fi foarte multe și drepte și nedrepte dară la toate domnul nostru Isus Hristos răspunde: „Fi-ți milostivi precum și Tatăl vostru, adecă D-zeu, milostiv este“. Deci iată iubiții mei bunul D-zeu, acărui mărire și putere sunt nemărginite, e îndurat fața de sărmani și nefericiții de tot soiul ai acestei vieții și tu omule, care ești numai praf și pulbere, tu nu dai năpăstuitului mâna de ajutor, ci îl judeci? Pria egoismul nepăsător creștine te lapezi singur de cel mai înalt și mai de lipsă drept al tău care este că tu ești fiul lui D-zeu și ființă făcută după chipul și asemănarea lui D-zeu. Cu ce drept te mai numești fiul lui D-zeu când sufletul tău e copleșit de o lăcomie urâtă care nu vede și nu aude pe sărmani și nefericiți? Mai poți tu pretinde titlul să fi făcut după chipul și asemănarea lui D-zeu când tu nu ești milostiv precum Tatăl cel cereșc milostiv este.

Gândește-te bine iubite creștine că domnul nostru Isus Hristos îi numește de *frați ai săi* pre cei mai nefericiți oameni de pe pământ: pe săracul ce bate toate drumurile în lung și lat pentru o bucată de pâine, pe bolnavul chinuit pe care nu-l cercetează nimeni, pe nefericitul drumeț gol, căruia nu se îndură nimeni să-i deie o biată haină, pe dreptul ce-și tânjește zilele în fundul temnițelor grele.

Nu te feri deci de ceia cari flămâzesc, însătoșează și tremură de frig ci te apropie de ei cu mila ta și îi numește frați. Cu darul tău le vei alina suferințele trupesti iară cu vorbele durerile sufletului. Iubiții mei! mila ce o facem cu săracii și nefericiții ai acestei vieți nu o facem din al nostru ci din ale lui D-zeu. Bucătura de pâine ce o întinzi flămădului tremurând s'a născut

din spicele de grâu crescut pe urma ploii și căldurii trimise de D-zeu. Haina ce i-o dăruiești drumețului gol, ai agonisit-o iarăși în urma rânduinelor lui D-zeu, care a lăsat animalele și plantele în pace. Băgați de seama însă! milă poate omul să facă și din mândrie ca să se fălească înaintea oamenilor, dar mila aceasta nu numai că nu e primită la D-zeu ci e chiar supusă pedepsei. Mila făcută cu mândrie e faptă deșartă. „Eară tu când faci milostenie să nu știe stânga ta ce face dreapta ta“ zice domnul nostru Isus Hristos. Deci mila voastră nu o faceți cu zgomot și cu laudă ci în tăcere și în zmerenie. Pentrucă mila voastră să fie curată și netulburată de mândria omenească de câteori vedeți pe vre-un sărman ori nefericit închipuiți-vă că a-ți fi în locul lui. Cugetați-vă numai cum va-ți simți voi de bine dacă în toată ziua ar trebui să umblați din ușă în ușă, ca să vă astâmpărați foamea cu bucate cerșite ori ar trebui să suferiți gerul ierni desculți și desbrăcați. Gândiți-vă adeseori la soarta năpăstuiților și atunci mila o să răsară dela sine în inimile voastre și unde se naște mila singură f-și afla și drumul creștinesc potrivit.

Podoaba sărbătorilor noastre a fost din moși strămoși mila creștinească. Acela care a avut masa încărcată cu tot felul de bunătăți a alergat la casa săracului și le-a împărțit cu el. Cultivați și pe viitor acest prea frumos obicei creștinesc pentrucă numai prin mila creștină curată și neprihănită de nici o poftă pământească arătați că aveți iubire față de D-zeu și față de oameni căci zice apostolul Ioan: „De zice cineva că iubește pe D-zeu, iară pe fratele său urește, mincinos este, căci ce-l ce nu iubește pe fratele său pe care l-a văzut, cum poate iubi pe D-zeu pe care nu l-a văzut“. (Ioan ep. I. c. 4. v. 20). Tit.

Tânărul Monarh și Români.

Soarta și împrejurările așa au voit și au făcut, ca primul Român, cu care a ajuns în coatingere tânărul împărat Francisc Iosif I. să fie episcop ortodox român din Ardeal, *Andreiu Șaguna*. Lucrurile s'au întâmplat astfel:

La începutul anului 1849 războiul civil să afla încă în plină deslănțuire, peste întreg teritoriul statului ungar, fără a i-se putea prevedea sfârșitul.

Turburările erau generale în țară și dușmăniile între popoare atât de mari încât nimeni nu era sigur de viață. De aceea, membrii delegațiunii române, însărcinată din partea unei adunări naționale, ce se întrunise în 28 Decembrie 1848 în Sibiu, cu mergerea la Viena, pentru-ca să depună la poalele tronului omagiile poporului român, din prilejul suirei pe tron a noului și tânărului monarh *Francisc Iosif I.* au trebuit să facă drumul la Viena cu mari ocolituri, pe căi litorale, prin alte țări. Insuși conducătorul delegațiunii, episcopul *Șaguna*, a trebuit să meargă pe la București și Cernăuți la Viena.

Curtea împărătească era în Olmütz Episcopul Șaguna a plecat deci dela Viena la Olmütz, pentru a să prezenta, și până la sosirea celorlalți membri din delegațiune, singur monarhului, în scopul de a-i espune cu credință și sinceritate starea poporului român din monarhia austriacă, vrednic de o soartă mai bună. A solicitat deci o audiență la curte, care imediat i-s'a acordat. În 6 Februarie 1849 a fost primit Șaguna la curte, cu care ocaziune a rostit în fața tânărului domnitor o vorbire mai lungă, rugându-l să iee pe Români sub scutul său.

Și-a terminat vorbire astfel:

„Pe când națiunea română își jertfește în proba de foc a credinței sângene pentru tronul Maiestății Tale, își ia îndrăsneala de a-și așterne atotumilita rugare, ca M. Ta se te milostivești cu îndurare de acesta națiune credincioasă a o face părtaşe de libertate constituțională, — între binecuvântările păcii, a rândului bun și a bunei stări din aceeași izvorătoare, — de care se vor bucura celelalte popoare ale monarhiei întregi“.

Primirea la curte a episcopului Șaguna a fost din ce e mai afabile, după cum singur spune în o scrisoare trimisă consistorului său din Sibiu, în care zice, că: „după suferirea și învingerea celor mai mari năcazuri, am ajuns în 4 Februarie n. aici în Olmütz, și în 6 am și dobândit audiență la împăratul, care mulțumită lui Dumnezeu, m'a primit bine și m'a încredințat despre asemenea îndreptățire și pentru nația noastră. Tot în zia aceea am fost noiocos a prânzi la împăratul“...

Episcopul Șaguna s'a dus apoi la Praga, ca să mulțamească pentru bunăvoința manifestată fața de poporul român fostului împăratat Ferdinand, care asemenea l-a primit foarte bine. S'a întors de acolo la Olmütz, unde a făcut visite la toți ministrii, și în urmă a mers la Viena, unde întâlnindu-se cu ceilalți membri din delegațiune, au compus împreună și au subscris petițiunea națională, pe care a prezentat-o Monarhului în 25 Februarie 1849 iarăș în Olmütz.

Monarhul, primind petițiunea din mâna episcopului Șaguna, a dat delegațiunii poporului român următorul răspuns:

— „Primește cu bucurie asigurarea despre credința și alipirea curagioasei națiuni române și recunosc cu grațitudine jertfele grele ce le-a dus pentru tronul meu și monarhia întreagă, în contra unei partide violătoare de legi, care a început războiul civil, și prin cerbia sa îl face să mai dureze. Petițiunea credincioasei mele națiuni române voi dispune să fie luată în aprieare amănunțită și o voi rezolva în cel mai scurt timp, spre mulțumirea ei“.

*

Și iarăș soartea și împrejurările așa au voit și așa au făcut, ca Românul cu care a ajuns mai pe urmă în coatingere Maiestatea Sa, Împăratul și Regele Francisc Iosif I și să stea cu el vreme mai lungă de vorbă, să fie tot capul bisericii ortodoxe române din patrie, Escelența Sa, înaltpreasfințitul Dn Arhiepiscop și Mitropolit Vasilie Mangra. În 12/25 Septembrie a. c s'a prezentat Escelența Sa în fața Monarhului, în castelul din Schönbrunn, pentru a depune jurământul de fidelitate ca Arhiepiscop și Mitropolit ales și întărit al bisericii ortodoxe române din Transilvania și Ungaria, iar după depunerea jurământului Escelența Sa a fost primit în audiență particulară de jumătate oară. Revocăm în memoria cetitorilor nostri cele ce scrisesem în numărul 85 despre aceasta audiență, când spunem următoarele:

„Cu ocaziune depunerii jurământul de fidelitate, ca ales și întărit Arhiepiscop și Mitropolit al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, Escelența Sa, Părintele Vasilie Mangra, a fost primit în audiență particulară de jumătate oră, în castelul din Schönbrunn în Viena, din partea Maiestății Sale, Împăratul și Regelui nostru Francisc Iosif I. Cu ocaziunea aceasta, după cum suntem informați dela loc competent, Maiestatea Sa și-a exprimat deplina preînaltă satisfacție asupra atitudinii poporului român din monarhie, atât pe câmpul de luptă, la diferitele fronturi, cât și acasă, și asupra credinței și alipirii de nou dovedite față de tron și de patrie. Escelența Sa, Mitropolitul Vasilie Mangra apoi a asigurat pe Maiestatea Sa, Monarhul nostru, despre sincera și neclintita fidelitate și loialitate a Românilor din monarhie, în special a celor din statul ungar, față de persoana maiestății Sale, față de dinastie și față de patrie. Îndeosebi a accentuat Escelența Sa, Mitropolitul nostru, că atacul perfid și nesocotit al României asupra Monarhiei, austro-ungare, a rupt orice legătură afetească ce a existat până acuma între România din monarhie și cei din regat. Ceice mai înainte se considerau ca frați, astăzi stau față în față ca dușmani neîn păcați. Românii din patrie consideră atacul României asupra monarhiei austro-ungare ca un atentat criminal, îndreptat în contra intereselor neamului românesc, nu numai din monarhie, ci de pretutindenea, iar în contra trădătorilor nesocotiți ai cauzii românești, întreaga suflare românească din patrie, fără deosebire de partid, stă gata să lupte până la ultima picătură de sânge, jertfindu-și viața și averea pentru tron și patrie.

Maiestatea Sa a luat cu vădită bucurie la preînaltă cunoștință aceste corecte și înțelepte declarațiuni ale Arhiepiscopului și Mitropolitului nostru Vasilie Mangra, căruia mulțumitor și recunoscător avem să-i fim toți, pentru că s'a făcut la poalele tronului interpretul fidel al sentimentelor și al mentalității poporului întreg românesc din patria aceasta iubită și apărată și de el din toate puterile și cu toată credința și sinceritatea“.

„Telegraful“

Orfelinatul din Sibiu.

Cuvintele mișcătoare din concluzul Consistorului arhidiecezan de acum e anul, izvorâte din adâncul unor suflete îngrijorate de soartea copiilor nevinovați ai neamului nostru, și-au avut efectul nu numai la Arhiepiscop și oamenii noștri cu dar de mână, ci și la poporul nostru dela sate, cotropit de nevoile zilei S'au adunat deci și filerii săracilor și ai văduvelor, cari nu mai puțin vor contribui la realizarea orfelinatului. S'a dovedit și de astadată cât spirit de jertfă este în poporul nostru, dar numai acolo, unde are conducători buni și înțelepți.

Astfel ni-a sosit lista comunelor contribuente, din protopopiatul Banat-Comloș arătându-ne — cu excepțiune a trei comune dealtcum fruntașe, însuflețirea ce au simțit'o la strigatul de ajutorare. Laudă să cuvina protopopului M Păcățiu, la insistința căruia s'au adunat în acest mic tract frumoasa sumă de 13 mii coroane.

Lăsăm să urmeze conspectul susnumitului potopop, aranjat însă de noi, după vrednicia preoților-conducători submănuși P. O. D. Sale;

Conspect

despre rezultatul colectei întreprinse în comunele bisericesti gr. or. române din protoprezbiteratul B. Comloșului pentru orfelinatul din Sibiu.

1. In B. Comloș s'a colectat	2677·23 cor.
B Comloșenii aflaători în America au colectat.	1400— "
2. Nerău s'a colectat	1365·18 "
3. Pesac "	1344·26 "
4. Toracul mic "	1266 — "
5. Ecica română "	1129·08 "
6. Toracul mare "	1050— "
7. Vălcani "	515·29 "
8. Igrış "	454·42 "
9. S.Nicolaul mare "	454·10 "
10. Sarafola "	374·64 "
11. Cenadul sârbesc "	236·46 "
12. Checea română "	240— "
13. Constanța "	159— "
14. Pustiniș "	96·32 "
15. Sârcea română "	51— "
16. Chișoros "	40— "
17. Beba "	23·05 "
18. Iancahid "	8— "

Examene.

Direcțiunea institutului pedagogic gr. or. rom. din Arad aduce la cunoștința celor interesați, că examenele pedagogice suplitoare de curs, de calificare de curs și de calificare finală se vor ține în 15/28 decembrie ora 8 a. m. Aceia candidați cari au să facă examen întreg de curs, de calificare de curs ori de calificare finală au să se prezinte la direcțiune cu două zile mai înainte, adică în 13/26 decembrie pentru lucrările scripturistice și de lucru manual. Candidații au să-și ceară imediat admitere la examene în petit adjustat cu documentele rețute și adresat direcțiunii, iar candidații aflaători în serviciu militar să-și ceară dela superioritatea lor militară concediu de examen. Spre mai bună înțelegere se notează, că publicațiunea prezintă privește numai examenele restante din anul școlar 1915/16 și din anii anteriori. Elevii cari au prestat examenul depe anul școlar 1915/16, au să fie mai înainte înscriși pe anul școlar 1916/17 și vor fi admiși la examen numai la examenele generale din anul școlar 1916/17 ce se vor ține în iunie. eventual la terminul ce l-ar admite mai înainte înaltul ministru de culte și instrucțiune publică.

CRONICA.

După știrea răspândită prin orașul nostru Escelența Sa Vasile Mangra metropolitul și arhiepiscopul nostru, va primi titlul de baron încă înainte de încoronare. Felicitările noastre pentru deosebita distincție!

Incoronarea noului rege.

Incoronarea noului rege după cum am anunțat în N-rul trecut, va avea loc în 30 Dec. n. Din cauza aceasta părechea regală împreună cu moștenitorul tronului, vor sosi deja în 27 Dec. la Budapesta, de unde după încoronare se vor întoarce la Viena. Pe timpul încoronării se va desrădica doliul curții pe trei zile.

Delegațiunea însărcinată cu pregătirea încoronării și compunerea programului a ținut ședință. Luni d. a. În aceasta ședință au luat cuvântul mai mulți bărbați iluștri între cari amintim pe A. Apponyi, care și-a exprimat părerea, că sărbătorile să se reducă la forma simplă, din cauza vremurilor grele și numai după războiu să se aranjeze serbări mari pentru popor în care să se cuprindă și părțile rămase acum afară dela încoronare. Apoi a luat cuvântul Khuen Hédervary care și-a manifestat aceeași dorință. S'au discutat apoi în amănunte despre încoronare, care va avea loc în Buda.

Catastrofa dela Herțeghalom: După cum am anunțat deja între cei 77 de morți, în urma ciocnirii de tren ce a avut loc la Herțeghalom a fost și cosilierul intim de curte Ludovic Thaloczky, guvernatorul civil al Serbiei nu de mult ocupate. La înmormântarea lui au luat parte cei mai distinși reprezentanți ai politicii și armatei, ai instituțiilor culturale și financiare.

Secțiunea celorlalte jertfe ale grozavei catastrofe e deja pe sfârșite, mulțumită zelului și muncii neobosite a medicilor chemați grabnic la fața locului. Sălile de așteptare au fost repede prefăcute în sale de secționare și scurt timp aproape toți răniții au fost ajutamați după recerinte și elocati cei mai mulți în spitalele din Budapesta.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor și cunoscuților că mult iubitul nostru soț tată, frate și cumnat **George Popescu** paroh gr. or. în Musca după un morbid îndelungat a încetat din viață în 30. Nov. 1916. împărțit fiind cu sfintele taine în al 76.-lea an al vieții și al 45.-ilea al preoției.

Înmormântarea scumpului defunct au fost Sâmbătă în Decembrie la oarele 11 a. m. Musca la 1 Dec. 1916 Fieii memoria binecuvântată. Eufraza Munilă soție Dr. Aurel Podescu fiu Sidonia popescu soră. Alexa Manuilă și Faribțiu Manuilă cumnați.

Consistoriul din Oradea-mare. Joi în 9 Noembrie n. Consistorul gr.-or. român din Oradea-mare a ținut ședință plenară, pentru alegerea unui prezident interimar, care se conducă agendele prezidiale până la întregirea scaunului de vicar-episcopesc. Ținându-se cont de faptul, că asesorul consistoriului *Gheorghe Tulbure* e și referent, agendele prezidiale au fost încredințate harnicului și abilului protopop *Andrei Horváth*, asesor consistorial.

În ședința aceasta membrii Consistoriului plenar se despart între momente foarte înduioștoare de fostul lor vicar, priu cuvintele pătrunzătoare ale protoprezbiterului-asesor *Andrei Horvath*:

Cea mai voluminoasă carte în toată lumea era carte care cuprindea descrierea și rapoartele oficiale ale guvernului despre războiul american. Opul e de 130 volume, de câte 1000 pagini cu mai multe de 2000 ilustrații, cu un adaus de hărți de 178 pagini; a apărut în 12,615 exemplare, așadar peste tot sânt 1,541.493 volume. Bibliotecile publice, institute științifice, școalele au primit 1900 exemp are. Spesele de confecționare au fost aprobate 15 milioane coroane, din cari cam 7 milioane s'au dat scriitorilor remunerație — restul pentru tipărire, hârtie și legatul volumelor.

Întrecută a fost această carte însă de enciclopedia chinezască, cunoscută supt numele Yungto-Tatien, care s'a nîmicit cu totul în răscoala boxerilor întîmplată acum câțiva ani în urmă. Cartea aceasta uriașă era colecțiunea operelor clasice din istorie, filozofie și literatură, apărute mai ninte și cuprindea astronomie, astrologie, geografie, științele secrete, medicină, religione și morală, literatura, artă, biografiile împăraților și onorațiilor chinezești — cari de altfel erau împrăstiate prin bibliotecii ori la privați și nu erau accesibile oricui. Opul consta din 11,000 volume, era împărțit în 22,877 capitole; s'a pus în lucrare la porunca împăratului Vjung-Le, al doilea din dinastia Ming. Însuși împăratul a organizat munca ca ajutorul a 220 de scriitori, critici, corectori și copişti. La 1403 a început lucrul și s'a terminat la 1407, adică după 140 ani. La 1562 există numai un singur exemplar, s'au făcut două copii, la ce au lucrat o imensă mulțime de copişti. Un exemplar a ars la 1644, când Peking a ars, iar dinastia Ming a fost detronată. După potolire răscoalei au băgat sama că din copii lipsese 2422 capitole — un material pierdut de vecie pentru știință. Rămășița operei s'a așăzat în academia împărătească — în cartierul nordic al Peking-ului, aproape de ambasada engleză. La 1900 a fost răscoala boxerilor, cari au aprins academia, ca străinii rofugiați să fie nevoiți a părăsi casa. Atunci s'a nîmicit — cu alte opuri de valoare — și enciclopedia, abia au scăpat câteva rămășițe, cari acuma se afă în America.

Caracterul școalelor populare. Reuniunea învățătorilor germano-austriacă a ținut zilele trecute adunare, la care au luat parte și reprezentanți din Germania. După ce s'au deliberat asupra chestiilor oficiale, s'a trecut la desbaterea chestiei de mare importanță pentru instrucțiunea publică în Austria în viitor: *Școala populară în Austria să fie de stat ori națională.* Reuniunile învățătoarești luni întregi s'au ocupat mai nainte cu chestiunea, dar n'au putut ajunge la înțelegere. B. o. reuniunea germano-moravă, apoi cea din Austria-de-jos și din Silezia sânt împotriva școalei populare de stat motivând cu aceia că, după război, administrația statului poate îngriji de școală numai în parte și în paguba națiunilor mai nainte (d. e. a Germanilor) având să se ocupe mai mult cu școala națiunilor înapoiate (Sloveni, Poloni, Ruteni, Români și Croați). Apoi nu să poate trece cu vederea nici poziția învățătorimii ce privește administrația, oficialitatea și drepturile ei cetățanești. Celelalte reuniuni au luat poziție hotărâtă pe lângă statificarea școalei populare având în vedere motive de politică de stat și patriotice.

Aceste două curente și-au avut patrizani, nici în această mare adunare (ținută în Linz) nu s'au putut înțelege, căci după votare minoritate (41 voturi față cu 78) a declarat că pentru urmări nu ia nici o răspundere.

Concurs.

Pe baza rezoluțiunii Consistoriale Nr. 4646/1916 pentru îndeplinirea parohiei din **Păuliș (Opalos)** devenită vacantă prin trecerea parohului Zamfir Conopan la statul de deficiență, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul officios „Biserica și Școala“.

Parohia este de clasa I.

Venitele acestei parohii sunt:

1. O sesiune parohială extravilan.
2. Stolele legale.
3. Birul legal în naturale după anul din trecut.
4. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să se îngrijească de locuință pentru sine și să supoarte toate dările publice după venitul parohial și va avea să provadă fără alta remunerațiune catechizarea elevilor dela școalele noastre din comună.

Reflectanții la aceasta parohie să-și trimită recursele lor ajustate cu documentele de cvalificațiune cerută în concluzul sinodal Nr. 84/1910 pet. II. și cu atestate despre eventualul serviciu de până aci și adresate comitetului parohial din Păuliș (Opalos) oficiului protopresbiteral din Mariaradua, iar dinșii să se prezinte cu stricta observare a dispozițiunilor regulamentare în Sta Biserică din comună, spre a să arăta poporului.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protopresbiter. 1—3.

—□—

Conform rezoluțiunii consistoriale Nr. 4798/1916 pentru îndeplinirea parohiei din **Cuvin** devenită vacantă prin trecerea parohului Teodosiu Moț la statul de deficiență, prin aceasta să publică concurs cu termenul de alegere de **ziua de Marți în 27 decembrie 1916 (9 ianuarie 1917).**

Parohia este de clasa I-ă.

Venitele acestei parohii sunt:

1. O sesiune parohială constătătoare din 55 jugh. de 1100 metri patrați.
2. Un intravilan parohial.
3. Stolele legale.
4. Birul legal.
5. Dreptul de pădure și pășunat după sexiunea parohială.
6. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să se îngrijească de locuință pentru sine și să supoarte toate dările publice după venitul parohial și va avea să provadă fără altă remunerațiune catechizarea elevilor dela școalele noastre din comună.

Reflectanții la această parohie să-și trimită recursele lor ajustate cu documentele de cvalificațiune recerută în concluzul sinodal Nr. 84/1910 pet. II. și cu atestate despre eventualul serviciu de până aci și adresate comitetului parohial din Cuvin (Aradkövi p. Gyrok) oficiului protopresbiteral din Mariaradua, iar dinșii să se prezinte cu stricta observare a dispozițiunilor regulamentare în Sta Biserică din comună, spre a să arăta poporului.

Din ședința dela 21 noembrie 4 decembrie 1916.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopiu Givulescu* protopresbiter. 1—3.

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de **clasa II din Brunzic** (Marosborosnyok) protopresbiteratul Lipovei — în conformitate cu ordinul Ven. Consistor de sub Nr. 373/916 să scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. Una sesiune parohială în intenziunea cuprinsă în coala catastrală cu dreptul de pășunat.
2. Un intravilan cu grădină estravilană în pașiunea comunei.
3. Birul legal.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Alesul e îndatorat să poarte toate dările publice după venitul parohial și să catehizeze la școala confesională fără alta renumerațiune.

Recursele ajustate cu documentele prescrise precum și atestat despre eventualul serviciu prestrat până aci a se substerne în termenul concursual la P. O. oficiu protopopesc din Lipova (Lippa) adevăcă comitetului parohial din Brunzic.

Reflectanții sunt obligați a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sta biserică din Brunzic spre a-și arăta desteritatea în cele rituale oratorie, abservând strict cele cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii.

Dat din ședința comitetului parohial din Brunzic ținută la 31 iulie (13 aug.) 1915.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* ppresbiterul Lipovei

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești din **Berindia** (Borosberend) devinită vacantă prin pensionarea fostului învățător să scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan.

Emolumentele: 1. Din cassă culturală în bani gata 120 cor. 2 Pentru desdaunarea bucatelor din cassă culturală 110 cor. 40 fil. 3 Pentru desdaunarea pământului din cassă bisericii 90 cor. 4. Prețul alor 4 stingeni de lemne 95 cor. din cassă culturală. 5. Conferința 0 cor. 6. Scripturistica 6 cor. 7. Întregirea dela stat (fostul învățător a beneficiat întregire dela 516 cor. 40 fil. în sus). 8. Locuință și grădină.

Alesul va fi deobligat se provadă cantoratul în și afară de biserică, să conducă școlarii în ordine la serviciile devine, să formeze cor cu elevii săi și să cânte cu ei în biserică fără altă renumerație. Conducătorii de cor compus din adulți sunt preferiți.

De curățirea interiorului locuinței învățătoarești se va îngriji alesul.

Dările publice după beneficiile avute le va suporta alesul.

Recursele adresate comitetului parohial și trimise oficiul protopresbiteral din Buteeni — sunt a se ajusta cu următoarele documente în original: 1. Estras de botez. 2. Diplomă învățătoarească. 3. Atestatul de apartinență 4. Informațiune despre relațiunea cu miliția. 5. Atestatul de serviciu.

Reflectanții au să se prezinte în sf biserică din Berindia în vre-o duminică sau sârbătoare — în termenul concursual.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *F. Roxin* ppter. insp. școl.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de preot din parohia de **clasa II-a din Budinț** tractul Belințului, să scrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială de 30 jughere pământ arător
2. Stolele legale.
3. Folosirea intra și estravilanului par., fiecare de câte 800□
4. Eventual ajutor dela stat.

Darea după sesie o solvește preotul.

Alesul preot e îndatorat să catehizeze școlarii gr.-or. rom. din parohie, fără vre-o remunerațiune.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poftiți să-și aștearnă petițiile instruate conform dispozițiilor regulamentare și intrucât sunt în fuctiune, să accludă și atestat de servicii dela șeful respectiv, comitetului parohial din Budinț, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. al Belințului (Belecze, Temes-megy) și sub durata concursului, să se prezenteze în vre-o Dumirecă, ori sârbătoare, în sf. Biserică, pentru a și arată desteritatea în cântare, tipic și eventual și în oratorie.

Se obsearvă că alesul preot, e dator să asigure văduvei preotese și orfanilor rămași după reposatul preot venitul precizat în §-ul 26 din regulamentul pentru parohii.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Gherasim Serb* protopresbiter.

Pentru conferirea alor 4 burse de câte 200 cor. și a unei burse de 100 cor. din fundațiunea „Dimitrie F. Negrean și soții“ se publică concurs cu termen de **30 zile**

Conurenții vor alătura la ruagre:

1. Certiifact de botez
2. Certificatul ultimului an școlar
3. Certificat de sărăcie

La conferirea burselor se prefer elevii născuți pe teritorul protopopiatului Beiuș și Vășcău.

Cerelile să se adreseze și să se trimită „Comitetului administrativ al fundațiunei Dimitrie F. Negrean și soții“ Oradea-mare, Nagyvárad — Uri utca 6.

Vasilie Mangra

Comitetul administrativ

al fundațiunei Dimitrie F. Negreanu și soții.

În baza ord. V. Consistor eparhial din Oradea-mare, No. 2154 B. 1915, pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de **clasa II-a Bălaia**, protopresbiteratul Peștesului, prin aceasta se publică concurs, cu termen de alegere pe **11/24 Decembrie 1916**.

Beneficiile:

1. Casă parohială cu supraedificate și intravilan de un jugher catastral.
2. Pământ parohial de 8 jughere, arător și fânaș.
3. Birul preotesc și stolele îndatinat.
4. Întregirea dotațiunei dela stat, cu drept câștigat la suma maximală.

Doritorii de a ocupa această parohie, să-și nanteze cererile de concurs, adresate comitetului parohial din Bălaia, Prea On. oficiu ppsc ort. român la Mezö-telegd, în termenul statutar, și cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul parohial, să se prezente poporului din Bălaia, în cutare duminică ori sârbătoare, pentru dovedirea aptitudinilor în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protopresbiter.